

22. Universalna desyatkova klasifikaciya (UDK) : Osnovna tablicya. 5 Matematika ta prirodnichi nauki. 60 Biotehnologiya. 61 Medichni nauki. (2008). Pidgot.: M. J. Ahverdova ta in. 2-ge vid., vipravl. i dopov. Kiyiv: Kn. palata Ukraini im. Ivana Fedorova.
23. Universalna desyatkova klasifikaciya (UDK) : Osnovna tablicya. 62 Mashinobuduvannya. Tehnika v cilomu. (2008). Pidgot.: M. J. Ahverdova ta in. 2-ge vid., vipravl. i dopov. Kiyiv: Kn. palata Ukraini im. Ivana Fedorova.
24. Universalna desyatkova klasifikaciya (UDK) : Osnovna tablicya. 63/65 Silske, lisove, ribne ta mislivske gospodarstvo. Komunalno-pobutove gospodarstvo. Organizaciya virobництва, torgivli, transportu, zv'yazku, poligrafii. Buhgalteriya. Reklama. (2011). Pidgot.: M. J. Ahverdova ta in. 2-ge vid., vipravl. i dopov. Kiyiv: Kn. palata Ukraini.
25. Universalna desyatkova klasifikaciya (UDK) : Osnovna tablicya. 66/69 Himichna tehnologiya. Himichna promislolist. Rizni galuzi promislivosti ta remesla. Budivelna promislolist. (2012). Pidgot.: M. J. Ahverdova ta in. 2-ge vid., vipravl. i dopov. Kiyiv: Kn. palata Ukraini.
26. Universalna desyatkova klasifikaciya (UDK) : Osnovna tablicya. 7/9 Mistectvo. Iгри. Sport. Movoznavstvo. Hudozhnya literatura. Literaturonnavstvo. Geografiya. Istoriya. (2011). Pidgot.: M. J. Ahverdova ta in. 2-ge vid., vipravl. i dopov. Kiyiv: Kn. palata Ukraini.
27. Universalna desyatkova klasifikaciya. Struktura, pravila vedennya ta indeksuvannya (GOST 7.90—2007, MOD) : DSTU 6096:2009. (2009). Chinnij vid 2009—07—01. Kiyiv: Derzhspozhivstandart Ukraini.

Надійшла до редакції 18 липня 2019 року

РЕЦЕНЗІЇ

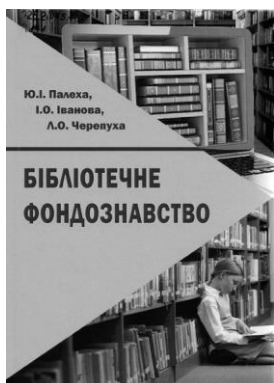
УДК 025.7/.9 (049.32)

Юрій Горбань,

кандидат культурології, доцент кафедри інформаційних технологій,
директор Наукової бібліотеки КНУКіМ,
e-mail: y.i.gorban@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5837-4409>

Бібліотечне фондознавство — культурне надбання нації

Палеха Ю. І. Бібліотечне фондознавство : навч. посіб. / Ю. І. Палеха, І. О. Іванова, Л. О. Черепуха ; за заг. ред. проф. Ю. І. Палехи. — Київ : Ліра-К, 2018. — 275 с. : рис., табл. — Бібліогр.: с. 209—215.

Для успішного формування, збереження та використання бібліотечного фонду (БФ) слід будувати діяльність на основі вихідних постулатів, спільних для усього циклу

зазначених процесів. Останнє десятиліття бібліотечне фондознавство має позитивну динаміку розвитку, однак розроблення положень щодо бібліотечного фонду, технологічних етапів його формування й зберігання перебуває на висхідній стадії. Для такого розділу фондознавства, що має методологічне спрямування, не сформовано навіть термінологічної бази, яка б орієнтувала в предметі.

Зважаючи на окреслені проблеми, актуальність і практичне значення навчального посібника "Бібліотечне фондознавство", авторами якого є Ю. Палеха, І. Іванова, Л. Черепуха, не викликає сумніву, адже його головним завданням є розкриття суті й структури сучасної системи бібліотечних фондів, аналіз основних процесів їх формування, використання та адміністрування.

Рецензоване видання складається з передмови, чотирьох розділів, тестових завдань, списку використаних джерел і літератури, додатків. Кожен розділ завершують запитання для самоперевірки.

Перевагою посібника є те, що автори наводять чіткі визначення наукових термінів, які застосовують у роботі, а це виключає можливість тлумачень, зумовлених різним розумінням одних і тих самих понять.

Укладачі спираються на тезу, що головним елементом, фундаментом діяльності будь-якої бібліотеки є фонд документів, який не тільки забезпечує можливість продукувати якісні інформаційні продукти й послуги, а й є розпізнавальною сутнісною ознакою інформаційної організації. Стан і структура БФ — це показник розвитку бібліотечної установи, ступінь її інтегрування до глобального інформаційного простору, а отже проблеми забезпечення оперативного й повного доступу до нього користувачів, збереження цих ресурсів є актуальними.

Перший розділ "Теоретичні засади функціонування бібліотечного фонду" містить чотири підрозділи ("Етапи становлення та розвитку бібліотечного фондознавства"; "Бібліотечний фонд як основа функціонування бібліотеки"; "Ознаки, властивості та функції бібліотечних фондів"; "Основні параметри та типи бібліотечних фондів"). Авторський колектив зауважує, що вагоме значення для становлення бібліотечного фондознавства мало формування загальнофондознавчого понятійного апарату, а застосування узагальнювального терміна "фонд" стало важливою передумовою поступової інтеграції й розвитку відособлених до сьогодення теорій.

Для ефективного сприйняття та засвоєння великий обсяг матеріалу подано у формі таблиць (основні етапи розвитку бібліотечних фондів; видові ознаки видань; класифікація неперіодичних видань тощо). Наведено визначення основних термінів і понять ("бібліотечний

фонд", "книга", "електронне видання"). Укладачі звертають увагу на те, що БФ є систематизованим зібранням документів, котре формується відповідно до завдань із забезпечення інформаційних потреб користувачів з урахуванням типу бібліотеки на основі профілю комплектування.

Другий розділ "Формування бібліотечних фондів" також складається з чотирьох підрозділів ("Основні процеси формування бібліотечних фондів"; "Моделювання бібліотечного фонду"; "Комплектування бібліотечного фонду"; "Складові організації бібліотечного фонду"). Автори наводять дефініцію поняття "формування бібліотечного фонду", спираючись на праці науковців А. Соляник, М. Васильченка, Т. Долбенко та інших. Корисною є інформація про моделювання БФ як технологічного процесу (для уявлення подано рисунки й таблиці). Вартий уваги історичний екскурс, зокрема докладна хронологія перших кроків з організації бібліотечного фонду, здійснених у відомій бібліотеці минулого — Александрійській. Розглянуто систему каталогізації та розстановки книжок Каллімаха, особливості організації бібліотечних фондів доби Арабського халіфату, Київської Русі та XV—XVII ст. Автори вважають, що запорука успіху організації БФ полягає в умінні передбачити майбутні інформаційні запити, що робить процес формування зібрань не тільки наукою, а й мистецтвом.

Важливий та інформативний третій розділ "Технологія організації бібліотечного фонду" має шість підрозділів ("Приймання документів до фонду бібліотеки"; "Облік бібліотечного фонду"; "Бібліотечне опрацювання документів"; "Розміщення та розстановка бібліотечного фонду"; "Зберігання бібліотечного фонду"; "Перевірка бібліотечного фонду"). Надано відомості щодо процесу приймання книг, зокрема в дар, і визначено основні види супровідної документації, яку використовують під час надходження літератури до бібліотеки. Укладачі посібника зосередили увагу на складниках системи обліку та його видах, процесах перевірки та вилучення документів із фонду. В розділі також розкрито сутність бібліотечного опрацювання документів, яке забезпечує умови для їх ефективного залучення до системи фонду й оптимізації використання.

Для кращого розуміння того, що вибраний бібліотекою спосіб розстановки фонду має відображати не лише галузеву спрямованість, а й забезпечувати зручний і швидкий доступ користувачів, у четвертому підрозділі наведено основні способи розміщення літератури й додано таблиці (особливості, переваги та недоліки розташування документів у підфондах; види формальної розстановки БФ), схеми та рисунки (види розстановки БФ). Розкрито особливості зберігання бібліотечного фонду, наведено технологічні та соціальні чинники, які впливають на цей процес, схарактеризовано особливості перевірки фонду, що дає змогу виявити, чи правильно бібліотекарі видають книги, чи дотримуються користувачі термінів повернення, яка читацька заборгованість тощо.

Четвертий розділ "Управління бібліотечним фондом" містить п'ять підрозділів ("Особливості управління бібліотечним фондом"; "Системний підхід

при розгляді бібліотечного фонду"; "Вивчення бібліотечного фонду та його планування"; "Надходження документів до бібліотечного фонду"; "Новації в управлінні бібліотечними фондами"). Автори наводять основні компоненти та характеристики макросередовища і визначають мету управління бібліотечною установою, яка полягає в забезпеченні стійкої рівноваги між об'єктом адміністрування й умовами зовнішнього середовища, пристосуванні функцій установи до змін, що відбуваються зовні, задля збереження якісної специфіки, підтримання режимів діяльності, вдосконалення й розвитку в потрібному напрямі; окреслюють цілі (тактична, стратегічна) та процеси управління БФ. Варто зауважити, що створити модель фонду можна лише на основі результатів його вивчення, які піддають аналізу, синтезу, зіставляють і відтак визначають профіль комплектування.

У посібнику також розглянуто зовнішній документний потік, наведено алгоритми попереднього відбору та замовлення документів. Укладачі наголошують, що формування фондів національних бібліотек нині передбачає не відбір, а вичерпне збирання вітчизняних документів. У сфері новацій в управлінні БФ розглянуто особливості штрихового кодування, технології автоматичної безконтактної ідентифікації об'єктів за допомогою радіочастотного каналу зв'язку, застосування дідера, станцій самообслуговування. Визначено, що в процесі послідовного та поетапного впровадження нових технологій можна сформувати нове середовище, яке змінить не лише концепцію бібліотечного обслуговування загалом, а й психологію співробітників і користувачів, гармонізуючи відносини між ними.

У виданні порушено кілька традиційних для навчального курсу тем: етапи становлення та розвитку бібліотечного фондознавства; комплектування бібліотечного фонду; зберігання бібліотечного фонду; складники бібліотечного опрацювання документів; порядок проведення перевірки бібліотечного фонду; замовлення документів для бібліотечного фонду. Метою посібника є озброєння майбутніх фахівців інформаційно-бібліотечної та архівної справи, документознавців комплексом сучасних теоретичних знань і практичних навичок, потрібних для створення ефективної системи комплектування та управління БФ за умов ринкових відносин, демократизації й інформатизації суспільства.

Характерною ознакою навчального посібника "Бібліотечне фондознавство" є спрямованість на формування широкого спектра компетенцій майбутніх фахівців бібліотечно-інформаційної, документознавчої сфери, а саме: загальнокультурної, професійної, соціальної, бізнесової (економічної), технологічної, предметно-методичної, наукової тощо.

До переваг видання належать запитання для самоперевірки до кожної теми, що сприятимуть ефективнішому засвоєнню матеріалу й самоконтролю студентів. В окремому підрозділі вміщено тестові завдання.

Варто звернути увагу на додатки, які органічно доповнюють основну частину рецензованого посібника. Загалом це нормативно-правові акти, що слугують офіційним базисом бібліотечної технології, пов'язаної з комплектуванням та обліком фондів. У додатках також

подано типові норми часу на основні процеси бібліотечної роботи, наказ про впровадження Універсальної десятикової класифікації та перелік облікових документів із зазначенням термінів їхнього зберігання.

Виокремимо й значний за обсягом список використаних джерел і літератури. Вмотивованим і доцільним є групування джерельної бази: закони (3 назви); постанови (1); стандарти (6); інструкції (3); основна література (86). Використані джерела свідчать про те, що автори ґрунтовно ознайомилися з теоретичними й методологічними підходами до питань бібліотечного фондознавства, зі станом діяльності бібліотек у цьому напрямі, нагальними проблемами використання БФ та управління ним. Посібник повністю розкриває окреслену тематику та завдяки глибині й фундаментальності переростає визначений жанр.

Видання укладено відповідно до вимог написання навчальної літератури для закладів вищої освіти, відповідає навчальному плану підготовки зі спеціальності "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа" та призначено для студентів, аспірантів, викладачів, слухачів бібліотечних курсів, академій перепідготовки керівних кадрів культури й мистецтв, системи підвищення професійної кваліфікації.

Рецензований посібник "Бібліотечне фондознавство" заслуговує на високу оцінку й посяде чільне місце поміж досліджень у галузі бібліотекознавства та бібліографознавства. Написаний доступною мовою, він буде корисним не лише фахівцям бібліотечної справи, а й усім, хто цікавиться культурою нашого народу.

Надійшла до редакції 25 червня 2019 року

СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

УДК 316.72:316.77

DOI: 10.36273/2076-9555.2019.7(276).19-24

Лариса Мильченко,

старший науковий співробітник відділу моніторингу засобів масової інформації Книжкової палати України,

e-mail: zmi@ukrbook.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5905-077X>

Любов Гастинщикова,

старший викладач Національного авіаційного університету,

e-mail: gast_lk@ukr.net

Особливості національних культур: комунікативні аспекти

У статті приділено увагу сучасним проблемам культурної взаємодії та визначено шляхи їхнього подолання. Розглянуто проблему спілкування представників різних країн та культур і наголошено на потребі враховувати національні особливості під час міжнетічної комунікації.

На сучасному етапі Україна має не надто привабливий імідж у світовому інформаційному просторі, а отже слід змінювати уявлення про нашу державу, використовуючи широкий арсенал засобів комунікації. Процеси інтеграції в європейський простір та поглиблення взаємодії країн і народів актуалізують питання про їх культурні відмінності й самобутність. Вагомого значення набуває вміння визначати культурні особливості народів, зважати на них, аби в умовах глобалізації налагоджувати між ними ефективну взаємодію.

Міжнаціональні комунікації визначаються як готовність і здатність зрозуміти і бути зрозумілим іншими етносами, вміти застосовувати різноманітні стилі спілкування відповідно до ситуації. Тому одним із найголовніших завдань міжкультурної комунікації є формування здатності знаходити спільну мову з представником будь-якого народу на основі знань про його традиції та особливості.

Тема комунікативних аспектів залишається однією з найменш розроблених науково-теоретичних проблем національних відносин. Її актуальність дедалі більше посилюється в сучасних реаліях, коли потреба в міжнаціональному спілкуванні реалізується на тлі зростання в суспільстві соціальної напруженості й нестабільності.

Найважливішим складником проблеми міжнаціонального спілкування людей, їх залучення до динамічно мінливих соціально-культурних реалій багатонаціонального середовища є міжкультурна комунікативна взаємодія спільноти як компонента соціокультурної інтеграції. На основі аналізу практики взаємодії в рамках сучасного комунікативного процесу, зокрема за допомогою засобів інтернаціонального спілкування, автори роблять висновок, що актуалізуються такі соціокультурні проблеми, як міжнетічні суперечності, мовні бар'єри, що у підсумку позначається на толерантному ставленні націй одна до одної. В умовах глобалізації самовизначення й соціальна кар'єра нових поколінь суттєво залежать від рівня їх духовно-інтелектуального потенціалу, в розвитку якого важливу роль відіграє культура міжнаціонального спілкування.

Ключові слова: національна культура, міжкультурна комунікація, національна система цінностей, стереотипи, міжнаціональне спілкування, невербальна поведінка, мовні аспекти

Постановка проблеми. В умовах глобалізації триває процес постійного розширення сфер міжнародної комунікації, який впливає на подальший розвиток діалогу представників різноманітних організацій та національно-культурних спільнот. Ефективна міжнаціональна комунікація реалізується через взаємодію

різних культур на основі толерантного ставлення до традицій та особливостей різних етносів. Вимоги до такого спілкування постійно зростають, через що актуальними є дослідження, орієнтовані на пошук шляхів подолання культурних бар'єрів та поглиблене вивчення особливостей і традицій різних націй.